

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Michał Laskowski

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **M. Z.**

uniewinnionego od popełnienia czynu z art. 212 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 19 marca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 27 grudnia 2022 r., sygn. akt XXIII Ka 848/22,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Siemianowicach Śląskich

z dnia 21 lipca 2022 r., sygn. akt II K 474/18

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Katowicach;**
- 2. zarządza zwrot opłaty od kasacji w wysokości 450 zł na rzecz oskarżyciela prywatnego S. W.**

UZASADNIENIE

Prywatnym aktem oskarżenia S. W. oskarżył M. Z. o to, że w dniu 14 listopada 2017 r. w S. Ś. pomówił go o sfałszowanie sprawozdania finansowego za 2015 r. spółki [...] S.A. z/s w S. Ś. oraz o wprowadzenie w błąd akcjonariuszy ww. spółki co do wyniku finansowego uzyskanego przez spółkę za 2015 r., które to pomówienia naraziły oskarżyciela prywatnego na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska oraz rodzaju działalności, tj. o czyn z art. 212 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich wyrokiem z dnia 21 lipca 2022 r., sygn. akt II K 474/18, uniewinnił M. Z. od popełnienia zarzucanego mu czynu, zasądził od oskarżyciela prywatnego S. W. na rzecz oskarżonego zwrot kosztów zastępstwa adwokackiego i obciążył oskarżyciela prywatnego pozostałymi kosztami procesu, uznając iż zostały one pokryte przez wpłatę zryczałtowanej równowartości wydatków.

Apelację od tego wyroku, zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego, wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego. W pkt I i II zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała (zarzut z pkt I), względnie mogła mieć (zarzut z pkt II) wpływ na treść orzeczenia, w pkt III błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, natomiast w pkt IV obrazę prawa materialnego - art. 212 § 1 k.k. poprzez uznanie, że zarzucanie przez oskarżonego pokrzywdzonemu S. W. podejrzenia fałszowania wyniku finansowego roku 2015 i wprowadzania w błąd akcjonariuszy spółki nie stanowi pomówienia oskarżyciela prywatnego i mieści się w granicach dozwolonej krytyki.

Stawiając powyższe zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 27 grudnia 2022 r., sygn. akt XXIII Ka 848/22, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok i zasądził od oskarżyciela prywatnego S.W. na rzecz oskarżonego zwrot kosztów obrony w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji, zaś na rzecz Skarbu Państwa wydatki oraz opłatę za postępowanie odwoławcze.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił „rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. mające wpływ na jego treść, poprzez nieprawidłowe rozważenie zarzutu obrazy przepisów

prawa materialnego stawianego przez oskarżyciela prywatnego w apelacji, tj. zarzutu naruszenia art. 212 § 1 k.k., w oparciu o art. 438 § 1a k.p.k., w sytuacji gdy prawidłowe rozważenie tego zarzutu prowadzioby do uznania, że oskarżony M. Z. wypełnił znamiona przestępstwa z art. 212 k.k., co wpłynęłoby na treść wyroku”. Domagał się „uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania”.

W pisemnej odpowiedzi na kasację obrońca uniewinnionego M. Z. wskazał, że „analizując treść sformułowanego zarzutu kasacyjnego oraz jego uzasadnienia należy stwierdzić, że wywody Oskarżyciela prywatnego w istocie powielają błędy merytoryczne poczynione w toku postępowania odwoławczego oraz ponownie zmierzają wyłącznie do przedstawienia przez Skarżącego własnej interpretacji okoliczności stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku, dostosowanej wyłącznie na potrzeby postępowania kasacyjnego (...)”. W związku z tym wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej i zasądzenie od oskarżyciela prywatnego na rzecz M. Z. zwrotu kosztów postępowania w postępowaniu kasacyjnym, w tym z tytułu ustanowienia obrońcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Należało uznać, wbrew stanowisku obrońcy uniewinnionego M. Z., że kasacja jest zasadna i to w stopniu oczywistym, co sprawiło, że została uwzględniona na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Przepis art. 433 § 2 k.p.k. nakazuje sądowi *ad quem* rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty apelacji. Z kolei przepis art. 457 § 3 k.p.k. obliguje, by w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego znalazły się argumenty wskazujące na to, czym kierował się sąd wydając rozstrzygnięcie. To bowiem właśnie treść uzasadnienia zezwala na ocenę prawidłowości dokonanej kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, wielokrotnie wskazywano, że właściwe zrealizowanie obowiązków wskazanych w art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wymaga nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, ale także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z nich oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach, argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty apelacji za trafne, bądź też bezzasadne (zob. np. wyroki SN z: 6 czerwca 2006 r., V KK 413/05;

24 kwietnia 2018 r., V KK 384/17; 11 stycznia 2021 r., V KK 100/20). W niniejszej sprawie Sąd *ad quem* nie sprostął wskazanym standardom w odniesieniu do zarzutu z punktu IV apelacji oskarżyciela prywatnego, tj. zarzutu obrazy prawa materialnego – art. 212 § 1 k.k. – co zasadnie podniesiono w kasacji. Tłumacząc tę ocenę należy zaznaczyć, że Sąd meriti akcentował konieczność „ostrożnego stosowania artykułu 212 Kodeksu Karnego”, że gdyby przyjąć zasadność zarzutu w niniejszej sprawie, to byłoby to równoznaczne z zakazaniem przewodniczącemu rady nadzorczej krytykowania prezesa do spraw finansowych oraz że jako istotną okoliczność przemawiającą za uniewinnieniem podał, że „oskarżony M. Z., co można stwierdzić z całą pewnością, ponieważ zachowało się nagranie jego wypowiedzi (k. 311), wyraźnie akcentował hipotetyczność zarzutów wobec pokrzywdzonego. Oskarżony przy tym wypowiadał się ustnie, w ramach spontanicznej swobodnej wypowiedzi, toteż nawet użycie słów takich jak „sfalszowanie” czy „oszukiwanie”, odczytanych w **kontekście** jego wypowiedzi, która **wyraźnie wskazywała**, że mowa jest jedynie o możliwych najbardziej negatywnych ocenach działalności pokrzywdzonego, które będą dopiero weryfikowane, nie wskazuje na bezprawność jego wypowiedzi”. Z kolei w apelacji pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, uzasadniając zarzut obrazy prawa materialnego, argumentował następująco (pogrubienia i podkreślenia słów jak w oryginale):

»Nawet przy uwzględnieniu uchybień procesowych Sądu i błędnym ustaleniu stanu faktycznego, to i tak ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny był wystarczający do uznania oskarżonego winnym zarzucanego mu przestępstwa. Całość wyводу Sądu Rejonowego dotyczącego akcentowania hipotetyczności zarzutów kierowanych wobec pokrzywdzonego pozostaje obojętne dla ustalenia bytu przestępstwa, ponieważ: „**Pomówienie może nastąpić bądź przez podanie pewnych informacji, choćby w postaci podejrzenia lub powtarzania pogłoski**, czy to umyślnie przez pomawiającego zmyślonej, czy rzeczywiście krążącej, bądź w postaci skonkretyzowanego zarzutu”. M. Mozgawa [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2022, art. 212. „**Z odpowiedzialnością karną za pomówienie możemy mieć do czynienia również w sytuacji, w której zniesławiający zarzut sformułowany jest hipotetycznie, przez odwołanie się do podejrzeń** co do

niewłaściwego postępowania osoby, której dotyczy pomawiająca treść. Może to nastąpić np. przez stwierdzenie: „wydaje mi się, że Iksiński jest złodziejem”. Trafnie wskazuje się w piśmiennictwie, że **przy tego rodzaju wypowiedziach zniesławiających występuje jeszcze większe natężenie złej woli sprawcy. Jeżeli nie ma on bowiem pewności co do prawdziwości stawianych przez siebie zarzutów, to tym bardziej nie powinien ich formułować** (J. Wojciechowski [w:] Kodeks karny..., red. A. Wąsek, s. 1087). Dla odpowiedzialności karnej za przestępstwo zniesławienia obojętne jest to, czy informacja „jest podana w formie kategoriernego twierdzenia, czy też w formie pogłoski, **opatrzonej zastrzeżeniem, że jej prawdziwość nie jest w pełni stwierdzona**; obojętnym wreszcie jest, czy sprawca ubrał uwłaczającą czci innej osoby pogłoskę w postać pytania o prawdziwość tej pogłoski, czy też wysunął ją w innej postaci” (wyrok SN z 7.11.1933 r., III K 852/33, RPiE 1934/2, s. 473).” J. Raglewski [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. art. 212-277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, art. 212«.

W konkluzji autor apelacji stwierdził, że „Sąd Rejonowy całkowicie błędnie ocenił więc zachowanie oskarżonego, uznając, że postawienie zarzutu w formie hipotetycznej powoduje, że nie dochodzi do pomówienia i nie zostają wypełnione znamiona określone w art. 212 § 1 k.k.”.

Nie można uznać, że zarzut apelacji i wspierająca go argumentacja zostały w sposób należyty rozważone przez Sąd odwoławczy. Organ ten odnotował, że „przyjął Sąd I instancji, iż wypowiedź oskarżonego, odnosząca się do rzekomo niewłaściwych zachowań oskarżyciela prywatnego, miała charakter hipotetyczny (...)”, a w innych fragmentach uzasadnienia, że:

- „prawidłowymi są, zdaniem Sądu odwoławczego, poczynione w oparciu o dowody ocenione zgodnie z dyrektywami art. 7 k.p.k., ustalenia faktyczne i wyprowadzony z nich, a leżący u podstaw uniewinnienia (podkr. SN), wniosek, iż zarzuty formułowane przez oskarżonego podczas walnego zgromadzenia akcjonariuszy spółki [...], miały charakter hipotetyczny”,

- „z nagrania wypowiedzi oskarżonego w trakcie walnego zgromadzenia wyraźnie wynika, iż akcentował on wyraźnie hipoteczność zarzutów wobec oskarżyciela prywatnego, podnosił, że z uwagi na spontaniczność jego ustnej wypowiedzi, nawet

użycia przez niego słów »sfalszowanie« czy »oszukiwanie«, nie zmienia kontekstu jego relacji i jej wydźwięku, której charakterystycznym i wyraźnym rysem jest jej warunkowość, mówi bowiem o możliwych najbardziej negatywnych ocenach działalności oskarżyciela prywatnego, które będą dopiero weryfikowane”,

- „zgłoszenie przez oskarżonego uchwały było działaniem mieszczącym się w granicach uprawnień przyznanych mu przez kodeks spółek handlowych jako przewodniczącemu rady nadzorczej spółki, to jest osobie sprawującej stały nadzór nad działalnością spółki”.

W konkluzji Sąd Okręgowy stwierdził, że „aprobuje takie leżące u podstaw uniewinnienia oskarżonego uznanie, także przekonującą argumentację zaprezentowaną dla uzasadnienia takiego stanowiska. Apelacja nie zawiera argumentów, które mogłyby podważyć trafność zaskarżonego rozstrzygnięcia, w tym uznania o hipotetycznym charakterze zarzutów oskarżonego. Sprowadza się ona wyłącznie do negacji oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd I instancji, do deprecjonowania wywiedzionego wniosku, z tym, że nie wskazuje właściwie skarżący w czym uchybił ów Sąd w zaprezentowanej ocenie dowodów, we wnioskowaniu kryteriom logicznego rozumowania i zdrowemu rozsądkowi”. Zaznaczył również Sąd *ad quem*, że „nie podziela twierdzenia apelacji, iżby miało się w zaskarżonym wyroku do czynienia z obrazą prawa materialnego, poprzez nieprzypisanie oskarżonemu winy w zarzucanym mu występku”, nadto wyraził „zdziwienie”, że podmiot fachowy formułuje pod adresem orzeczenia Sądu I instancji zarzut obrazy prawa materialnego, w sytuacji gdy zarzuca równocześnie błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku. Już w tym miejscu należy wspomnieć, że w kasacji jej autor, odwołując się do piśmiennictwa prawniczego, wykazywał, że niekiedy, w określonej sytuacji procesowej, która zaistniała w niniejszej sprawie, takie postąpienie jest dopuszczalne. Nie to jednak zadecydowało o uznaniu oczywistej zasadności kasacji, ale - o czym świadczą przytoczone istotne fragmenty uzasadnienia wyroku - fakt, że Sąd odwoławczy, uznając za trafne ustalenie, iż zarzuty podniesione przez oskarżonego wobec oskarżyciela prywatnego (sfalszowania sprawozdania finansowego, wprowadzenia w błąd akcjonariuszy spółki co do uzyskanego przez nią wyniku finansowego) miały charakter hipotetyczny, co było zasadniczym powodem („leżało u podstaw”)

uniewinnienia oskarżonego, praktycznie w żaden sposób nie odniósł się do konkretnie umotywowanej tezy apelacji, że ta okoliczność nie rzutuje na byt występku z art. 212 § 1 k.k. Nieuprawnione było przy tym twierdzenie Sądu *ad quem*, że apelacja sprowadza się wyłącznie do negacji oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd I instancji oraz że apelujący obrazę prawa materialnego dostrzegał w nieprzypisaniu oskarżonemu winy „w zarzucanym mu występku”. W rzeczywistości autor apelacji obrazy tej upatrywał w uznaniu, że hipotetyczność podniesionego przez oskarżonego zarzutu wyklucza przypisanie mu występku zniesławienia oskarżyciela prywatnego. W tej sytuacji nie ulega wątpliwości, że ma rację autor kasacji gdy podnosi, że Sąd odwoławczy nie wypełnił ciążącego na nim obowiązku rzetelnego rozpoznania apelacji, przez co rażąco naruszył art. 433 § 2 k.p.k. (w zw. z art. 457 § 3 k.p.k.). To zaś mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku, jako że, zgadzając się z obrońcą, który w odpowiedzi na kasację wskazał, iż hipotetyczność zarzutu postawionego danej osobie „z pewnością nie przesądza o winie oraz wymaga konfrontacji z całym materiałem dowodowym w konkretnym układzie faktycznym”, nie można wykluczyć, że przy należyтым rozważeniu zarzutu naruszenia prawa materialnego, wyrok Sądu I instancji nie zostałby utrzymany w mocy.

Mając powyższego na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w pkt 1. części dyspozytywnej wyroku. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Katowicach uwzględni uwagi zawarte w niniejszym uzasadnieniu i z należytą starannością odniesie do podniesionych w apelacji zarzutów, w szczególności do zarzutu podnoszącego obrazę przez Sąd I instancji prawa materialnego. Rozstrzygnięcie o zwrocie oskarżycielowi prywatnemu uiszczonej opłaty od kasacji (pkt 2. wyroku) znajduje oparcie w art. 527 § 4 k.p.k.

[PGW]

[ał]